

گیاهی سنتی با پتانسیل مهار آنزیم کلیدی آلزایمر

آلزایمر یکی از بیماری‌هایی است که با بالا رفتن سن، ذهن و حافظه را هدف قرار می‌دهد و زندگی فرد و خانواده‌اش را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد.

آلزایمر یکی از بیماری‌هایی است که با بالا رفتن سن، ذهن و حافظه را هدف قرار می‌دهد و زندگی فرد و خانواده‌اش را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. امروزه تلاش‌های علمی بسیاری برای یافتن درمان‌های بهتر و ایمن‌تر این بیماری در جریان است.

به گزارش ایسنا، آلزایمر شایع‌ترین دلیل زوال عقل است و باعث کاهش توانایی ذهنی و تخریب سلول‌های عصبی در مغز می‌شود. این بیماری معمولاً بعد از ۶۰ سالگی ظاهر می‌شود و نخستین نشانه‌های آن از دست رفتن حافظه کوتاه مدت و دشواری در تشخیص مکان و زمان است. پژوهش‌های علمی نشان می‌دهند که یکی از دلایل اصلی بروز این بیماری، کاهش ماده‌ای به نام استیل کولین در مغز است. این ماده برای عملکرد حافظه و یادگیری ضروری است و فعالیت بالای آنزیمی به نام استیل کولین استراز موجب از بین رفتن آن می‌شود. به همین دلیل، داروهایی ساخته شده‌اند که این آنزیم را مهار می‌کنند و با افزایش سطح استیل کولین در مغز، پیشرفت بیماری را کندتر می‌سازند. با این حال، این داروها عوارض جانبی آزاردهنده‌ای مثل تهوع و اسهال دارند که مصرف آن‌ها را برای برخی بیماران دشوار می‌کند.

به همین خاطر، توجه پژوهشگران به سمت گیاهان دارویی جلب شده است. گیاهان منبع غنی ترکیبات فعال طبیعی‌اند و می‌توانند بدون عوارض جدی، جایگزین داروهای شیمیایی باشند. در متون طب سنتی ایران نیز بارها از گیاهان مختلف برای درمان فراموشی یاد شده است. یکی از این گیاهان، یونجه زرد است که در منابع کهن پزشکی ایرانی با نام «اکلیل الملک» معرفی شده و به بهبود حافظه و رفع نسیان شهرت داشته است. این گیاه به خانواده نخود تعلق دارد و به دلیل داشتن ترکیبات ارزشمند، گزینه‌ای جذاب برای بررسی علمی اثرات آن بر آلزایمر به شمار می‌رود.

لاله خدائی و سه همکارش از دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی تبریز تحقیقی را در همین رابطه انجام داده‌اند تا اثر اسانس و عصاره‌های مختلف یونجه زرد را بر مهار آنزیم استیل کولین استراز بررسی کنند. آن‌ها در این مطالعه به دنبال یافتن شواهدی بودند که نشان دهد عصاره‌های این گیاه می‌تواند مشابه یا حتی بهتر از برخی داروهای موجود، مانع از فعالیت این آنزیم شود.

برای انجام پژوهش، سرشاخه‌های گلدار یونجه زرد جمع‌آوری شد و سپس با استفاده از روش تقطیر با بخار آب اسانس آن استخراج گردید. در ادامه، پژوهشگران با بهره‌گیری از دستگاه‌های آزمایشگاهی پیشرفته ترکیبات شیمیایی این اسانس را شناسایی کردند. علاوه بر این، عصاره‌های مختلف گیاه با روش‌های متفاوت تهیه و سپس خشک شدند؛ بخشی از آن‌ها با دستگاه خشک‌کن حرارتی و بخشی دیگر با روش پیشرفته خشک کردن انجمادی، در نهایت، آزمایشی برای سنجش میزان توانایی هر عصاره در مهار آنزیم انجام شد.

یافته‌ها نشان دادند که عصاره‌های به دست آمده، به ویژه عصاره اتانولی خشک شده با روش انجمادی، اثر چشمگیری داشتند. این عصاره توانست بیش از ۷۰ درصد فعالیت آنزیم را مهار کند. مقایسه عصاره‌های خشک شده با دو روش مختلف نشان داد که خشک کردن انجمادی باعث حفظ ترکیبات مهم تری مثل فنولیک‌ها و کومارین‌ها شده و قدرت اثر عصاره را بالا برده است. نتایج بررسی‌های بیشتر حاکی از آن بود که ترکیبات خاصی در عصاره یونجه زرد، به ویژه دسته‌ای از مواد طبیعی به نام فلاونوئیدها و کومارین‌ها، مسئول این اثر هستند. این ترکیبات به دلیل خاصیت ضدالتهابی و آنتی‌اکسیدانی شناخته شده خود، از مدت‌ها قبل مورد توجه دانشمندان بوده‌اند.

اهمیت این یافته‌ها در آن است که نشان می‌دهند یونجه زرد، گیاهی که در منابع طب سنتی ایران نیز برای درمان فراموشی توصیه شده، واقعاً می‌تواند پایه‌ای برای ساخت داروهای جدید علیه آلزایمر باشد.

هرچند این مطالعه در مرحله آزمایشگاهی انجام شده و نیازمند تحقیقات بیشتر روی حیوانات و سپس انسان است، اما مسیر تازه‌ای برای یافتن درمان‌های ایمن‌تر و مؤثرتر فراهم کرده است. همچنین پژوهش نشان داد که شرایط محیطی، روش استخراج و حتی ارتفاع محل رویش گیاه می‌تواند در ترکیب شیمیایی و قدرت اثر آن نقش تعیین‌کننده داشته باشد.

قابل ذکر است این یافته‌های جالب در «فصلنامه مطالعات علوم پزشکی» وابسته به دانشگاه علوم پزشکی ارومیه منتشر شده‌اند؛ نشریه‌ای که مقالات علمی پژوهشی در حوزه‌های مختلف علوم پزشکی را چاپ می‌کند و یکی از منابع معتبر در زمینه تحقیقات دارویی و درمانی به شمار می‌رود.